

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА
ГОМБОЖАВЫН ЗАНДАНШАТАР
ТАНАА

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

Төрийн ордон, Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай,
6 дугаар хороо, Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14201
Утас: (976-51) 26 08 17, Факс: (976-51) 26 24 08,
Цахим шуудан: info@cabinet.gov.mn,
Цахим хуудас: www.cabinet.gov.mn

2024.04.29 № ХЭГ/838
танай _____-ны № _____-т

Мэдээлэл хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы 2024 оны 05 дугаар сарын 03-ны өдрийн нэгдсэн хуралдаанд хийх Төрийн байгууллагын үйл ажиллагааны ил тод, нээлттэй байдлыг хангах, авлига, хүнд суртлыг бууруулах "Шил" ажиллагааны хэрэгжилтийн талаарх Ерөнхий сайдын мэдээллийг хавсралтаар хүргүүлж байна.

Хавсралт 3-оо хуудастай.

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД,
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ
ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА

Д.АМАРБАЯСГАЛАН

000245008593

**ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ИЛ ТОД,
НЭЭЛТТЭЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ, АВЛИГА, ХҮНД СУРТЛЫГ БУУРУУЛАХ
"ШИЛ" АЖИЛЛАГААНЫ ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТАЛААР УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ЧУУЛГАНЫ НЭГДСЭН ХУРАЛДААНД ХИЙХ МЭДЭЭЛЭЛ**

Нэг. "ШИЛ" ажиллагааны үндэслэл

Монгол Улсын Их Хурал 2021 оны 12 дугаар сарын 17-ны өдрийн нэгдсэн хуралдаанаар Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулийг хэлэлцэн баталж, 2022 оны 05 дугаар сарын 01-ний өдрөөс хүчин төгөлдөр мөрдөж эхэлсэн. Уг хуулиар төрийн үйл ажиллагааг ил тод, нээлттэй байлгах, төрийн үйл ажиллагаанд олон нийтийн хяналтыг бий болгох зорилгоор мэдээлэл хариуцагчийн чиг үүрэг, үйл ажиллагааны стратеги, зохион байгуулалт, хүний нөөц, төсөв, санхүү, худалдан авах ажиллагаа, үзүүлж байгаа үйлчилгээ болон хуулиар хаалттай, хязгаарлалтай гэж тогтоосноос бусад мэдээллийг ил тод, нээлттэй байлгах аргаар заасан.

Засгийн газрын 2022 оны 201 дүгээр тогтоолоор "Нээлттэй мэдээллийг цахим хэлбэрээр байршуулж нийтлэх, шинэчлэх, хяналт тавих нийтлэг журам"-ыг баталсан бөгөөд энэхүү журмаар мэдээлэл хариуцагч нээлттэй мэдээллийн сан үүсгэх, цахим хуудсанд байршуулж нийтлэх, нээлттэй мэдээлэл, цахим хуудсыг шинэчлэх, цахим хуудасны хэвийн үйл ажиллагааг хангах, хяналт тавих харилцааг зохицуулсан.

Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд, Цахим хөгжил, харилцаа холбооны сайдын 2022 оны А/268, А/48 хамтарсан тушаалаар "Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны дэргэдэх нээлттэй мэдээллийн ил тод байдлын хэрэгжилтийг зохион байгуулах, үнэлгээ хийх, зөвлөмж гаргах чиг үүрэг бүхий орон тооны бус зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, ажиллах журам"-ыг баталж, зөвлөлийн үйл ажиллагаа, бүрэлдэхүүний эрх, үүрэг, хүн, хуулийн этгээдтэй хамтран ажиллах харилцааг зохицуулсан.

Түүнчлэн Засгийн газрын 2022 оны 352 дугаар тогтоолоор "Нээлттэй мэдээллийг ил тод байлгах болон ил тод байдлын шалгуур үзүүлэлт тогтоох, үнэлгээ хийх журам"-ыг баталсан бөгөөд уг журмаар мэдээлэл хариуцагч нээлттэй мэдээллийн ил тод байдлын шалгуур үзүүлэлтийг тогтоох, мөн хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын дэргэдэх Нээлттэй мэдээллийн ил тод байдлын хэрэгжилтийг зохион байгуулах, үнэлгээ хийх, зөвлөмж гаргах чиг үүрэг бүхий орон тооны бус зөвлөл нээлттэй мэдээллийн ил тод байдлын үнэлгээ хийх, зөвлөмж гаргах, арга зүйн зөвлөгөө, дэмжлэг үзүүлэхтэй холбогдсон харилцааг тус тус зохицуулсан болно.

"Шил ажиллагаа"-г хэрэгжүүлэх хүрээнд гарсан бусад тогтоол, шийдвэрүүдийг дурдвал:

1. "2023-2024 оныг авлигатай тэмцэх жил болгон зарлах тухай" Засгийн газрын 2023 оны 49 дүгээр тогтоол батлагдав.

2. Монгол Улсын Ерөнхий сайдын ажил хариуцуулах тухай 2023 оны 49 дүгээр захирамжаар "Шил ажиллагаа"-г Цахим хөгжил, харилцаа холбооны сайдад даалгасан.

3. 2023 оны 03 дугаар сарын 27-ны өдөр “Шил ажиллагаа”-ны хүрээнд мэдээлэл хариуцагчаас ирүүлсэн, хуульд заасан байнга нээлттэй, ил тод байх мэдээллийг нэгтгэн иргэд, олон нийт, хэвлэл мэдээллийнхэнд хялбар, нэг цонхоор мэдээлэл авах, хяналт тавих боломж бүхий shilen.gov.mn платформыг танилцуулж, нээлттэй, ил тод байдлыг шаардаж ажиллах тухай “Таны төр-Та хяна” уриалгыг олон нийтэд дэвшүүлэв.

4. Монгол Улсын Ерөнхий сайдын “Шил ажиллагааны хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх тухай” 2023 оны 01 дүгээр албан даалгавар гарсан.

5. Цахим хөгжил, харилцаа холбооны сайдын “Штаб байгуулах тухай” 2023 оны А/32 дугаар тушаалаар 13 албан тушаалтны бүрэлдэхүүнтэй “Шил ажиллагаа”-ны багийг томилж, үйл ажиллагааны зохион байгуулалтын схемийг батлав.

6. “Шил ажиллагаа”-ны хэрэгжилтийн талаар Засгийн газрын хуралдаанаар нийт 4 удаа танилцаж, холбогдох төрийн байгууллагуудад тухай бүр чиглэл хүргүүлэн ажиллаж байна.

Хоёр. “ШИЛ” ажиллагааны хэрэгжилтийн талаар

Дээр дурдсан тогтоол, шийдвэрүүдийн хүрээнд “Шил ажиллагаа”-ны хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх зорилгоор “shilen.gov.mn” цахим системийг ашиглалтад оруулж, үндэсний хэмжээнд “Шилэн индекс”-ийг зарлан, 14 удаагийн хэвлэлийн бага хурлыг зохион байгуулж, иргэд, олон нийтийг нээлттэй мэдээллээр хангаж ажиллалаа.

“Шил ажиллагаа”-ны хүрээнд яам, агентлаг, аймаг, нийслэлийн хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулж байгаа 123 төрийн болон орон нутгийн өмчит, өмчийн оролцоотой мэдээлэл хариуцагч байгууллагатай холбогдож, info@shilen.gov.mn цахим шуудангаар 600 гаруй багц мэдээллийг хүлээн авч, “shilen.gov.mn” системд байршуулаад байна.

“Шил ажиллагаа”-ны “shilen.gov.mn” системийг 2023 оны 03 дугаар сарын 27-ны өдөр ашиглалтад оруулснаас хойш 2024 оны 04 дүгээр сарын 22-ны өдрийг хүртэлх хугацаанд нийт 39 төрлийн 970,355 мэдээллийг байршуулж, 14,570,421 удаагийн хандалтыг аваад байна. Үүнд:

1. Улсын хэмжээнд нийт 123 улсын тусгай хамгаалалттай газар 36 хамгаалалтын захиргааны харьяалалд байна. Үүнээс Богдхан уулын дархан цаазат газар, Хөвсгөлийн байгалийн цогцолборт газрын тусгай хамгаалалтын захиргааны 4568 га газрыг 78 байршилд 2079 хүн, хуулийн этгээдэд олгосон талаарх мэдээллийг;

2. Байгаль орчинд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийн үнэлгээний талаарх буюу 2008 оноос хойш хүн, хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаа, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний явцад хийгдсэн ерөнхий үнэлгээний 10,812, нарийвчилсан үнэлгээний 4696, нийт 15,508 мэдээллийг;

3. Барилга, байгууламжийг ашиглалтад оруулах улсын комиссын 2008 оноос хойш гарсан 8437 дүгнэлт, комисст ажилласан 135,102 албан хаагчийн мэдээллийг;

4. Төрийн болон орон нутгийн өмчит, өмчийн оролцоотой төлөөлөн удирдах зөвлөл бүхий 238 хуулийн этгээдийн 1634 төлөөлөн удирдах зөвлөлийн гишүүдийн нэрс, цалингийн мэдээллийг;

5. Төрийн өмчийн 310 объектыг түрээсэлж байгаа 1572 түрээслэгчийн 2944 түрээсийн мэдээллийг;

6. Монгол Улсын Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулиар үйл ажиллагаа явуулж байгаа 24 тусгай сангийн хөрөнгийн зарцуулалт, гүйцэтгэл, санхүүжүүлсэн төсөл, арга хэмжээний 2008 оноос хойших мэдээллийг ил тод байршуулах ажлын хүрээнд:

6.1. Жижиг, дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх сангаас 2009-2022 оны хооронд нийт 8403 хүн, хуулийн этгээдэд олгосон 1 их наяд төгрөгийн зээлийн мэдээллийг жагсаалтын хамт;

6.2. Хөдөө аж ахуйг дэмжих сангаас 1994-2022 оны хооронд нийт 9387 хүн, хуулийн этгээдэд олгосон 207 тэрбум төгрөгийн зээлийн мэдээлэл болон 169.7 тэрбум төгрөгийн зээлийн үлдэгдлийн талаарх мэдээллийг жагсаалтын хамт;

6.3. Улсын авто замын сангаас 2008-2023 оны хооронд нийт 107 хуулийн этгээдэд олгосон 540 төсөл, хөтөлбөрийн 220 тэрбум төгрөгийн зарцуулалтын талаарх мэдээллийг жагсаалтын хамт;

6.4. Соёл, урлагийг дэмжих сангаас 2020-2022 оны хооронд нийт 219 хүн, хуулийн этгээдэд олгосон 6.5 тэрбум төгрөгийн зарцуулалтын талаарх мэдээллийг жагсаалтын хамт;

6.5. Кино урлагийг дэмжих сангаас 2023 онд 11 хүн, хуулийн этгээдтэй байгуулсан 1 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт, одоо хэрэгжиж байгаа гэрээний мэдээллийг жагсаалтын хамт;

6.6. Гэмт хэргийн хохирогчид нөхөн төлбөр олгох сангаас 2012-2023 оны хооронд гэмт хэргийн хохирогч болсон 484 иргэнд олгосон 2.6 тэрбум төгрөгийн нөхөн төлбөр, 1.6 тэрбум төгрөгийн авлагын талаарх мэдээллийг жагсаалтын хамт;

6.7. Боловсролын зээлийн сангаас 2007-2023 оны хооронд нийт 1497 суралцагчид гадаадын зээл, тэтгэлгийн чиглэлээр олгосон 324 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт, түүнээс 316 тэрбум төгрөгийн зээлийн мэдээллийг жагсаалтын хамт;

6.8. Мэргэжлийн боловсрол, сургалтыг дэмжих сангаас 2017-2023 оны хооронд давхардсан тоогоор 666 байгууллага, 18,477 суралцагчид олгосон 72.2 тэрбум төгрөгийн зарцуулалтын мэдээллийг жагсаалтын хамт;

6.9. Шинжлэх ухаан, технологийн сангаас 2007-2022 оны хооронд нийт 381 хүн, хуулийн этгээдэд олгосон 2780 төсөл, хөтөлбөрийн 151.9 тэрбум төгрөгийн зарцуулалтын талаарх мэдээллийг жагсаалтын хамт;

6.10. Байгаль орчин, уур амьсгалын сангаас 2013-2022 оны хооронд 724 хүн, хуулийн этгээдэд олгосон 1095 төсөл, хөтөлбөрийн 17.7 тэрбум төгрөгийн зарцуулалтын талаарх мэдээллийг жагсаалтын хамт;

6.11. Хилийн чанадад байгаа Монгол Улсын иргэдэд туслах сангаас 2009-2023 оны хооронд 2000 гаруй иргэнд олгосон 3.1 тэрбум төгрөгийн тусламжийн талаарх мэдээллийг жагсаалтын хамт;

6.12. Нийгмийн халамжийн сангийн 2008-2022 оны орлого, зарлагын мэдээлэл, мөн 2016-2022 оны хооронд хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон ахмад настанд үзүүлсэн тусламж хөнгөлөлт, олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээг үзүүлдэг 1003 хуулийн этгээдэд олгосон санхүүжилтийн мэдээллийг жагсаалтын хамт;

6.13. Нийгмийн даатгалын сангийн 2008-2022 оны орлого, зарлагын мэдээлэл, мөн 2010-2020 оны хооронд банканд байршуулсан мөнгөн хөрөнгийн дүн, хүүгийн орлогын мэдээллийг жагсаалтын хамт;

6.14. Хүүхдийн төлөө сангийн 2021-2023 оны хооронд нийт 11 тэрбум төгрөгийн хуримтлалыг үүсгэж, үүнээс 106.7 сая төгрөгийг нийт 45 хүүхдэд хоёр зориулалтаар зарцуулсан талаарх мэдээллийг;

6.15. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангаас 2012-2022 оны хооронд давхардсан тоогоор 1.8 сая иргэнд 628.7 тэрбум төгрөгийн зарцуулалт хийсэн ба үүний 122.2 тэрбум төгрөг нь санхүүгийн дэмжлэг хэлбэрээр олгогдож, нийт 58.2 тэрбум төгрөгийн авлагатай байгаа талаарх мэдээллийг жагсаалтын хамт;

6.16. Ирээдүйн өв сангийн 2017-2022 оны орлого, зарлагын мэдээллийг;

6.17. Төсвийн тогтворжуулалтын сангийн 2011-2022 оны орлого, зарлагын мэдээллийг;

6.18. Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2018-2022 оны орлого, зарлагын мэдээллийг жагсаалтын хамт (тус сан нь 2018 оноос өмнө Нийгмийн даатгалын сангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байсан тул 2008-2018 оны орлого, зарлагын мэдээллийг Нийгмийн даатгалын сангийн хэсгээс харах боломжтой);

6.19. Эрүүл мэндийг дэмжих сангаас 2008-2023 оны хооронд нийт 658 хуулийн этгээдэд 28.9 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт олгосон мэдээллийг жагсаалтын хамт;

6.20. Бүх нийтийн үйлчилгээний үүргийн сангийн 2009-2022 оны хооронд 484 хуулийн этгээдээс нийт 47.4 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг татан төвлөрүүлж, 155 төсөл, хөтөлбөрийг санхүүжүүлэхэд 38.6 тэрбум төгрөг зарцуулсан талаарх мэдээллийг жагсаалтын хамт;

6.21. Спортын дэмжих сангаас 2017-2019 оны хооронд нийт 57 хуулийн этгээдэд олгосон 66 төсөл, арга хэмжээний 4.9 тэрбум төгрөгийн зарцуулалтын талаарх мэдээллийг;

7. Хот болон газар зохион байгуулалтын төлөвлөлт, түүнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан 2008 оноос хойших шийдвэрийн талаар Газар зохион байгуулалт, геодези зураг зүйн газраас ирүүлсэн 126,857, Нийслэлийн Газар зохион байгуулалтын албанаас ирүүлсэн 41,956 газрын мэдээллийг жагсаалтаар;

8. 18 байгууллагаас олгодог 14,344 зөвшөөрөл болон ашигт малтмалын 885 хайгуулын, 1713 ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн мэдээллийг жагсаалтаар тус тус нээлттэй мэдээллийн систем “shilen.gov.mn”-д байршуулсан байна.

Түүнчлэн Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуульд заасны дагуу нээлттэй мэдээллийг 98 шалгуур үзүүлэлтээр долоо хоног бүр үнэлж “Шилэн индекс”-ийг зарласан. Үүнд:

- Төрийн захиргааны төв 16 байгууллагын хувьд дундаж үзүүлэлт 2023 оны 03 дугаар сарын 27-ны өдрийн байдлаар 66.1 хувь байсан бол 2024 оны 04 дүгээр сарын 22-ны өдрийн байдлаар 96.8 хувь,
- Төрийн захиргааны 40 байгууллагын хувьд дундаж үзүүлэлт 2023 оны 04 дугаар сарын 04-ний өдрийн байдлаар 51 хувь байсан бол 2024 оны 04 дүгээр сарын 22-ны өдрийн байдлаар 79.3 хувь,
- Нутгийн захиргааны байгууллагуудын хувьд дундаж үзүүлэлт 2023 оны 03 дугаар сарын 27-ны өдрийн байдлаар 43 хувь байсан бол 2024 оны 04 дүгээр сарын 22-ны өдрийн байдлаар 91 хувь,
- Нийслэлийн 9 дүүргийн хувьд дундаж үзүүлэлт 2023 оны 04 дүгээр сарын 24-ний өдрийн байдлаар 57 хувь байсан бол 2024 оны 04 дүгээр сарын 22-ны өдрийн байдлаар 96 хувь,
- Бусад 37 байгууллагын хувь дундаж үзүүлэлт 2024 оны 04 дүгээр сарын 22-ны өдрийн байдлаар 37 хувьтай тус тус үнэлэгдээд байна.

2024 оны 03 дугаар сарын 25-ны өдөр нээлттэй мэдээллийн систем “shilen.gov.mn”-ийн 2.0 хувилбарыг хөгжүүлж, хувийн хэвшилтэй хамтран хиймэл оюуны сүүлийн үеийн технологи (GPT)-ийг ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийн мэдээллийн санд сургаж, нэвтрүүлсэн.

Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуульд заасны дагуу өөрийн цуглуулж, боловсруулж, байнга ил тод, нээлттэй байхаар заасан мэдээллийг тухайн мэдээлэл хариуцагч байгууллагын албан хаагч тоон гарын үсгээр нэвтэрч системд байршуулах, улмаар үнэн зөв, алдаагүй байдлыг бүрэн хариуцах, өөрийн байгууллагын “Шилэн индекс”-ийн үнэлгээний мэдээллээ тусгах, дээд шатлалын байгууллага хянаснаар дараа системд нээлттэй нийтлэгдэх боломжийг тус тус бүрдүүлээ.

Мэдээллийн хариуцагч байгууллагын нээлттэй мэдээлэл хариуцсан албан хаагчдад “shilen.gov.mn” системийн 2.0 хувилбарт хэрхэн мэдээлэл байршуулах талаар сургалтыг үе шаттайгаар зохион байгуулан ажиллаж байна.

-----oOo-----

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТУСГАЙ САНГИЙН ТУХАЙ ХУУЛИАР ХӨРӨНГИЙН ЗАРЦУУЛАЛТ, ГҮЙЦЭТГЭЛ, САНХҮҮЖҮҮЛСЭН ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ 2008 ОНООС ХОЙШИХ МЭДЭЭЛЛИЙГ "ШИЛ АЖИЛЛАГАА"-НЫ SHILEN.GOV.MN СИСТЕМД ИЛ ТОД БАЙРШУУЛСАН БАЙДАЛ

2024.04.19

Монгол Улсын Засгийн газрын тусгай сангийн хуульд 24 тусгай санг баталсан. Үүнээс Боловсролын зээлийн сан, Гэмт хэргийн хохирогчид нөхөн төлбөр олгох сан, Жижиг, дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх сан, Кино урлагийг дэмжих сан, Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан, Шинжлэх ухаан, технологийн сан гэсэн 6 тусгай сан эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй санхүүгийн дэмжлэг үзүүлдэг. Эдгээрээс Гэмт хэргийн хохирогчид нөхөн төлбөр олгох сангаас олгосон нөхөн төлбөрийг шүүхийн шийтгэх тогтоолоор гэм буруутай болох нь тогтоогдсон этгээдээс Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагаа явуулж, нөхөн төлүүлдэг онцлогтой. Түүнчлэн Хөдөө аж ахуйг дэмжих сан нь Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 2023 оны 04 дүгээр сарын 21-ний өдрийн нэмэлт өөрчлөлтөөр "Тусгай сан"-ийн жагсаалтаас хасагдаж Хөдөө аж ахуйн корпорац болсон. Дараах хүснэгтээс тусгай сангуудын мэдээллийг дэлгэрэнгүй оруулав. Үүнд:

№	ЗГ-ЫН ТУСГАЙ САНГИЙН НЭР	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ ЭХЭЛСЭН ОН	SHILEN.GOV.MN СИСТЕМД БАЙРШСАН МЭДЭЭЛЭЛ			ЭРГЭН ТӨЛӨГДӨХ НӨХЦӨЛТЭЙ САНХҮҮЖИЛТ ОЛГОДОГ ЭСЭХ	
			Мэдээллийн хугацаа	Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/	Анх нийтлэгдсэн огноо	Тийм/үгүй	Тайлбар /Хууль зүйн заалт/
1.	Байгаль орчин, уур амьсгалын сан	2012 /ЗГ-ын 2012 оны 189 дүгээр тогтоолоор "Байгаль Хамгаалах Сан"-ийн байгуулалт, орон тооны хязгаарыг шинэчлэн баталж бие даан үйл ажиллагаа явуулж эхэлсэн.	2013-2022	724 хүн, хуулийн этгээдэд олгосон 1,091 төсөл, хөтөлбөрийн 17.7 тэрбум төгрөгийн зарцуулалтын талаарх мэдээллийг жагсаалтын хамт;	2023.04.03	Үгүй	<p>Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.3 дахь хэсэгт заасан арга хэмжээг эргэн төлөгдөхгүй нөхцөлөөр санхүүжүүлдэг.</p> <ul style="list-style-type: none"> 7.3.1.байгалийн баялгийн нөөц, байгаль орчны төлөв байдлын хувьсал, өөрчлөлтийн байдлыг судлан тогтоох, мэдээллийг хуримтлуулж боловсруулах, дүгнэлт гаргах төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх; 7.3.2.байгаль орчныг хамгаалах, түүний баялгийг зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, байгаль орчинд үзүүлэх хортой нөлөөллийг багасгах дэвшилтэт арга, хоргүй, бохирдолгүй, хаягдалгүй, эрчим хүчний хэмнэлттэй технологи нэвтрүүлсэн иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагааг урамшуулах; 7.3.3.хүрээлэн байгаа орчны эсрэг гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх олон нийтийн боловсролыг дээшлүүлэх, сургалт, сурталчилгаа зохион байгуулах;

№	ЗГ-ЫН ТУСГАЙ САНГИЙН НЭР	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ ЭХЭЛСЭН ОН	SHILEN.GOV.MN СИСТЕМД БАЙРШСАН МЭДЭЭЛЭЛ			ЭРГЭН ТӨЛӨГДӨХ НӨХЦӨЛТЭЙ САНХҮҮЖИЛТ ОЛГОДОГ ЭСЭХ
			Мэдээллийн хугацаа	Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/	Анх нийлгэгдсэн огноо	
		болгон өөрчлөн байгуулсан./			Тийм/үгүй	Тайлбар /Хууль зүйн заалт/ <ul style="list-style-type: none"> 7.3.4.Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 56 дугаар зүйлд заасан экологийн боловсрол, хүмүүжил олгох ажлыг дэмжих; 7.3.5.хүрээлэн байгаа орчны эсрэг гэмт хэргийг мөрдөн шалгахад шаардлагатай үнэлгээ, шинжилгээ, шинжээчийн болон лабораторийн зардлыг санхүүжүүлэх; 7.3.6.уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулах, дасан зохицох, хүлэмжийн хийг бууруулахад дэмжлэг үзүүлэх; 7.3.7.ногоон байгууламж, цэцэрлэгт хүрээлэн байгуулах; 7.3.8.агаар, орчны бохирдлыг бууруулах нэгдсэн арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх; 7.3.9.мэрэгч, хөнөөлт хортон шавж устгах; 7.3.10.усыг хамгаалах, усны бохирдлыг арилгах, хяналт-шинжилгээ хийх, нөхөн сэргээх; 7.3.11.байгалийн гамшигт үзэгдлээс учирч болох эрсдэлийг бууруулах чиглэлээр олон нийтийн боловсролыг дээшлүүлэх, танин мэдэхүйн үйл ажиллагааг дэмжих. 7.3.12.генетик нөөцийг тогтоох, судлах, хамгаалах, нөхөн сэргээх, генетик нөөц, генетик нөөцтэй холбоотой уламжлалт мэдлэгийн бүртгэл, мэдээллийн сан бүрдүүлэх, гений санг хөгжүүлэх.
2.	Боловсрол ын зээлийн сан	1993 /Шинжлэх ухаан боловсролын яамны "Сургалтын төрийн сан"-г анх байгуулжээ. МУ-ын ЗГ-ын 1992 онд 107 дугаар тогтоол батлагдаж	2008-2023	Нийт 1497 суралцагчид 324.1 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт олгосон. Үүнээс 1,308 суралцагчид 316.1 тэрбум төгрөгийн гадаадын зээл,	2023.05.22	Тийм Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль: 8.3.Боловсролын зээлийн сангийн хөрөнгийг Засгийн газраас баталсан журмын дагуу иргэдэд олгох сургалтын төлбөрийн зээл, хуулиар тогтоосон бусад санхүүгийн дэмжлэг олгох арга хэмжээ болон сангийн үйл ажиллагаа, үндсэн хөрөнгөтэй холбогдсон зардлыг санхүүжүүлэхэд зарцуулна.

№	ЗГ-ЫН ТУСГАЙ САНГИЙН НЭР	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ ЭХЭЛСЭН ОН	SHILEN.GOV.MN СИСТЕМД БАЙРШСАН МЭДЭЭЛЭЛ			ЭРГЭН ТӨЛӨГДӨХ НӨХЦӨЛТЭЙ САНХҮҮЖИЛТ ОЛГОДОГ ЭСЭХ	
			Мэдээллийн хугацаа	Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/	Анх нийтлэгдсэн огноо	Тийм/үгүй	Тайлбар /Хууль зүйн заалт/
3.	Бүх нийтийн үйлчилгээн ий үүргийн сан	2009 улс, аймаг, орон нутгийн захилгаар улсын зээлээр суралцаж дээд боловсрол эзэмших юм./	2009-2022	189 суралцагчид 7.9 тэрбум төгрөгийн тэтгэлэг олгосон мэдээллийг жагсаалтын хамт; 484 хуулийн эгтгээдээс нийт 47,4 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг татан төвлөрүүлж, 155 төсөл, хөтөлбөрийн санхүүжүүлэлтэд 38.6 тэрбум төгрөг зарцуулсан талаарх мэдээллийг жагсаалтын хамт;	2023.05.29	Үгүй	Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлд заасан дараах арга хэмжээг эргэн төлөгдөхгүй нөхцөлөөр санхүүжүүлдэг. <ul style="list-style-type: none"> 9.1. Бүх нийтийн үйлчилгээний үүргийн сан нь төрийн бодлогын хүрээнд харилцаа холбооны зайлшгүй шаардлагатай үйлчилгээг алслагдсан орон нутагт болон үйлчилгээ хүрээгүй хүн амд бодит үнээр хүргэх, шинээр сүлжээ байгуулах, харилцаа холбооны орчин үеийн дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлэх, өргөтгөх, шинэчлэх зориулалттай байна. 9.4. Бүх нийтийн үйлчилгээний үүргийн сангийн хөрөнгийг энэ хуулийн 9.1-д заасан арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна.
4.	Гэмт хэргийн хохирогчид нөхөн төлбөр олгох сан	2012	2012-2023	Гэмт хэргийн хохирогч болсон 468 иргэнд олгосон 2.6 тэрбум төгрөгийн нөхөн төлбөр, 1,6 тэрбум төгрөгийн авлагын талаарх мэдээллийг жагсаалтын хамт;	2023.05.26	Тийм	Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлд заасан дараах арга хэмжээг санхүүжүүлдэг. <ul style="list-style-type: none"> 10.3. Гэмт хэргийн хохирогчид нөхөн төлбөр олгох сангийн хөрөнгийг Эрүүгийн хуулийн 10.1 дүгээр зүйл /Хүнийг алах/, 11.1 дүгээр зүйл /Хүний эрүүл мэндэд хүнд хохирол санаатай учруулах/, 11.4 дүгээр зүйл /Хүний эрүүл мэндэд хүндэвтэр хохирол санаатай учруулах/, 12.1 дүгээр зүйл /Хүчиндэх/, 12.3 дугаар зүйл /Бэлгийн мөлжлөг/, 13.1 дүгээр зүйл /Хүн худалдаалах/, 13.2 дугаар зүйл /Хүн хулгайлах/, 13.3 дугаар зүйл /Хүн барьцаалах/, 13.4 дүгээр зүйл /Хүнийг хүчээр алга болгох/, 15.3 дугаар

№	ЗГ-ЫН ТУСГАЙ САНГИЙН НЭР	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ ЭХЭЛСЭН ОН	SHILEN.GOV.MN СИСТЕМД БАЙРШСАН МЭДЭЭЛЭЛ		ЭРГЭН ТӨЛӨГДӨХ НӨХЦӨЛТЭЙ САНХҮҮЖИЛТ ОЛГОДОГ ЭСЭХ	
			Мэдээллийн хугацаа	Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/		
			Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/	Анх нийтлэгдсэн огноо	Тайлбар /Хууль зүйн заалт/ зүйл /Хүний цус, эс, эд, эрхтнийг хууль бусаар авах/, 15.5 дугаар зүйл /Хууль бусаар үр хөндөх/, 16.1 дүгээр зүйл /Хүүхдийг гэмт хэрэг үйлдэхэд татан оруулах/, 16.3 дугаар зүйл /Хүүхдийг хаях, теөрүүлэх, тэнүүчлэлд хүргэх/, 16.6 дугаар зүйл /Хүүхэд худалдах/, 16.7 дугаар зүйл /Хүүхэдтэй хэрцгий харьцах/, 16.11 дүгээр зүйл /Хүүхдийг асран хамгаалах үүргээ үл биелүүлэх/, 17.2 дугаар зүйл /Дээрэмдэх/, 19.3 дугаар зүйл /Төрийн өндөр албан тушаалтны амь биед халдах/, 21.12 дугаар зүйл /Эрүү шүүлт тулгах/, 29.1 дүгээр зүйл /Түрэмгий дайныг төлөвлөх, бэлтгэх, өдөөх, дэгдээх/, 29.8 дугаар зүйл /Террорист үйлдэл хийх/-д заасан гэмт хэргийн улмаас амь насаа алдсан этгээдийн гэр бүлийн гишүүн, түүнчлэн хүнд гэмтэл учирсан хохилогчийн шүүхийн хүчин төгөлдөр шийдвэрт заасан дараах хохиролд нөхөн төлбөр олгоход зарцуулна: ○ 10.3.1.эмчилгээний зардал; ○ 10.3.2.оршуулгын зардал; ○ 10.3.3.хөдөлмөрийн чадвараа алдсанаас дутуу авсан цалин хөлс, түүнтэй адилтгах орлого.	
5.	Жижиг, дунд үйлдвэрлэ лийг хөгжүүлэх сан	2009	2009-2022	Нийт 8,403 хүн, хуулийн этгээдэд олгосон 1 их наяд төгрөгийн зээлийн мэдээлэл, үлдэгдлийн талаарх мэдээллийг жагсаалтын хамт;	2023.04.24 Тийм	Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлд заасан дараах арга хэмжээг санхүүжүүлдэг. ■ 16.1.Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сан нь жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгч аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааг дэмжих зориулалттай байна. ■ 16.5.Энэ хуулийн 16.4-т заасан эх үүсвэрийг тухайн орон нутгийн энэ хуулийн 16.1-д заасан арга хэмжээнд зарцуулна.

№	ЗГ-ЫН ТУСГАЙ САНГИЙН НЭР	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ ЭХЭЛСЭН ОН	SHILEN.GOV.MN СИСТЕМД БАЙРШСАН МЭДЭЭЛЭЛ			ЭРГЭН ТӨЛӨГДӨХ НӨХЦӨЛТЭЙ САНХҮҮЖИЛТ ОЛГОДОГ ЭСЭХ	
			Мэдээллийн хугацаа	Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/	Анх нийтлэгдсэн огноо	Тийм/үгүй	Тайлбар /Хууль зүйн заалт/
							<ul style="list-style-type: none"> ■ 16.6.Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн хөрөнгийг дараах арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна:<ul style="list-style-type: none"> ○ 16.6.1.жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэлтийг дэмжих зориулалтаар хөнгөлөлттэй зээл олгох; ○ 16.6.2.жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэгчид бүтээгдэхүүнээ экспортод гаргасан бол зээлийн хүүгийн татаас олгох; ○ 16.6.3.жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэхэд бизнес, инкубацийн зөвлөгөө өгөх, мэдээллээр хангах, сургалт, давтан сургалтад хамруулах; ○ 16.6.4.жижиг, дунд үйлдвэрлэлийн чиглэлээр судалгаа, шинжилгээ хийхэд дэмжлэг үзүүлэх; ○ 16.6.5.жижиг, дунд үйлдвэр эрхлэгчид зориулсан үндэсний болон олон улсын хэмжээний үзэсгэлэн, худалдаа, чуулга уулзалт зохион байгуулах, дэмжлэг үзүүлэх; ○ 16.6.6.шаардлагатай тохиолдолд улсын төсвийн хөрөнгөөр худалдан авсан жижиг, дунд үйлдвэрийг дэмжихэд чиглэсэн тоног төхөөрөмжийн санхүүгийн түрээсийн үйлчилгээ үзүүлэх; ○ 16.6.7.энэ хуулийн 24.7-д заасан үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх; ○ 16.6.8.Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн үндсэн болон өр барагдуулахтай холбогдсон үйл ажиллагаа, үндсэн хөрөнгөтэй холбогдсон зардлыг санхүүжүүлэх.
6.	Засгийн газрын нөөц сан	-	-	-	Үгүй	Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 11 дугаар зүйлд заасан дараах арга хэмжээг санхүүжүүлдэг. <ul style="list-style-type: none"> ■ 11.5.Засгийн газрын нөөц сангийн хөрөнгийг дараах арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна.	

ШИЛ АЖИЛЛАГАА

SHILEN.GOV.MN

№	ЗГ-ЫН ТУСТАЙ САНГИЙН НЭР	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ ЭХЭЛСЭН ОН	SHILEN.GOV.MN СИСТЕМД БАЙРШСАН МЭДЭЭЛЭЛ			ЭРГЭН ТӨЛӨГДӨХ НӨХЦӨЛТЭЙ САНХҮҮЖИЛТ ОЛГОДОГ ЭСЭХ
			Мэдээллийн хугацаа	Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/	Анх нийтлэгдсэн огноо	
						<p>Тайлбар /Хууль зүйн заалт/</p> <ul style="list-style-type: none"> 11.5.1.Гамшгаас хамгаалах тухай хуульд заасан гамшиг, аюулт үзэгдэл тохиолдсон, нийтийг хамарсан цөмийн болон цацрагийн осол гарсан үед түүний хохирлыг бууруулах, тархалтыг хязгаарлах, үр дагаврыг арилгах, эрсдэлийг бууруулах; 11.5.2.Үйлдвэрлэл, технологийн горим зөрчигдсөнөөс барилга байгууламж, шугам, сүлжээ, тоног төхөөрөмж эвдрэх, тээврийн хэрэгсэл сүйрэх, Гамшгаас хамгаалах тухай хуульд заасан цацраг идэвхт болон химийн хорт бодис алдагдах зэрэг техникийн холбогдолтой томоохон осол гарсан тохиолдолд түүнийг таслан зогсоох, хохирлыг арилгах; 11.5.3.алан хядах ажиллагаа, дэлбэрэлтийн улмаас олон хүний эрүүл мэнд, амь нас, эд хөрөнгө, хүрээлэн байгаа орчинд учирсан хохирлыг арилгах; 11.5.4.энэ хуулийн 11.1-д заасан арга хэмжээг санхүүжүүлэхтэй холбоотой төсвийн жилийн дундуур баталсан Улсын Их Хурал, Засгийн газрын шийдвэрийг хэрэгжүүлэх; 11.5.5.Засгийн газар олон улсын шүүх, арбитраг хариуцагчаар татагдсан буюу тэдгээрээс гарсан шийдвэрийг биелүүлэхэд шаардагдах зардлыг хариуцах; 11.5.6.олон улсын гэрээний дагуу Монгол Улс төлж барагдуулах тухайн жилийн төсөвт тусгагдаагүй татвар, төлбөр, хураамжийг төлөх. 11.5.7.ээлжит бус, дахин, нөхөн сонгууль, ард нийтийн санал асуулга явуулахад шаардагдах зардал.
7.	Зэвсэгт хүчний хөгжлийн сан	2010				Төрийн болон албаны нууцад хамаардаг

№	3Г-ЫН ТУСГАЙ САНГИЙН НЭР	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ ЭХЭЛСЭН ОН	SHILEN.GOV.MN СИСТЕМД БАЙРШСАН МЭДЭЭЛЭЛ			ЭРГЭН ТӨЛӨГДӨХ НӨХЦӨЛТЭЙ САНХҮҮЖИЛТ ОЛГОДОГ ЭСЭХ	
			Мэдээллийн хугацаа	Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/ мэдээллэйг;	Анх нийтлэгдсэн огноо		Тийм/үгүй
8.	Ирээдүйн өв сан	2017	2017-2022	Орлого, зарлагын мэдээллэйг;	2023.05.29	Тийм/үгүй	Тайлбар /Хууль зүйн заалт/ Ирээдүйн өв сангийн хуулийн дагуу 2017-2019 онуудад тус санд төвлөрсөн эх үүсвэрээс улсын төсөвт 310.0 тэрбум төгрөгийг шилжүүлж, мөн Хүний хөгжил сангийн хуримтлагдсан өр төлбөр болох 1,071.9 тэрбум төгрөгийг бүрэн барагдуулснаар 2019 онд анх удаа байгалийн баялгаас олсон орлогоос хуримтлал үүсгэсэн болно. 2022 оны жилийн эцсийн байдлаар хуримтлал 2,618.1 тэрбум төгрөг байна. Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулиар тус сангийн хөрөнгийг 2025 он хүртэл Сангийн яам төрийн сангийн хөрөнгө дансыг удирдах, мөнгөн хөрөнгийн нэгдсэн удирдлагыг хэрэгжүүлэх чиг үүргийнхээ хүрээнд хуримтлуулж байхаар заасан бөгөөд хуульд заасны дагуу Ирээдүйн өв сангаас 2030 он хүртэл сангийн хөрөнгийг удирдахтай холбоотой зардал болон хөндлөнгийн аудитын зардлыг санхүүжүүлэхээс бусад байдлаар зарцуулалт хийхгүй болно.
9.	Кино урлагийг дэмжих сан	2022	2023	Нийт 11 хүн, хуулийн этгээдтэй байгуулсан 1 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт, одоо хэрэгжиж байгаа гэрээний мэдээллийг жагсаалтын хамт;	2023.05.26	Тийм	Кино урлагийг дэмжих тухай хууль: 13.1.Кино урлагийг дэмжих сангийн эргэн төлөх нөхцөлгүй олгох санхүүжилтийг дараах төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд олгоно: <ul style="list-style-type: none"> 13.1.1.монголын түүх, соёл, ахуй амьдралыг харуулах, эсхүл хүүхэд, залуучуудын хүмүүжил, төлөвшил, нийгмийн эрүүл мэнд, эрүүл, зөв амьдрах дадал зуршил хэвшүүлэхэд эергээр нөлөөлөх, эсхүл олон улсын кино наадамд өрсөлдөх зорилготой найруулагчийн хувийн бүтээлч чанар, гоо зүйн үнэлэмж, үзэл бодлын илэрхийллийг харуулсан кино бүтээх; 13.1.2.монгол киног хадгалах, сэргээн хөрвүүлэх; 13.1.3.олон улсын кино наадам, үзэсгэлэнд монгол киногоор оролцох, Монгол Улсад олон улсын кино наадам зохион байгуулах;

№	ЗГ-ЫН ТУСГАЙ САНГИЙН НЭР	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ ЭХЭЛСЭН ОН	SHILEN.GOV.MN СИСТЕМД БАЙРШСАН МЭДЭЭЛЭЛ			ЭРГЭН ТӨЛӨГДӨХ НӨХЦӨЛТЭЙ САНХҮҮЖИЛТ ОЛГОДОГ ЭСЭХ	
			Мэдээллийн хугацаа	Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/	Анх нийтлэгдсэн огноо		
10.	Мэргэжлийн болон техникийн боловсрол, сургалтыг дэмжих сан	2011	2017-2023	Давхардсан тоогоор 666 байгууллага болон 18477 суралцагчид олгосон 72.2 тэрбум төгрөгийн зарцуулалтын мэдээллийг жагсаалтын хамт;	2023.05.31	Үгүй	Тайлбар /Хууль зүйн заалт/ <ul style="list-style-type: none"> 13.1.4. кино урлагийн уран бүтээлч, ажилтныг хөгжүүлэх, мэргэшүүлэх үйл ажиллагааг зохион байгуулахад дэмжлэг үзүүлэх. 13.2. Кино урлагийг дэмжих сангийн эргэн төлөгдөх хөнгөлөлттэй зээлийг дараах төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд олгоно:<ul style="list-style-type: none"> 13.2.1. энэ хуулийн 13.1.1-д зааснаас бусад кино бүтээх; 13.2.2. кино үйлдвэрлэлд шаардлагатай дэд бүтцийг сайжруулахад чиглэсэн техник технологи, программ хангамж, инновац нэвтрүүлэх. Мэргэжлийн болон техникийн боловсрол, сургалтын тухай хууль; 29.4. Мэргэжлийн болон техникийн боловсрол, сургалтыг дэмжих сангийн хөрөнгийг дараах зориулалтаар зарцуулна: <ul style="list-style-type: none"> 29.4.1. өмчийн хэлбэр үл харгалзан мэргэжлийн болон техникийн боловсролын сургалтын байгууллагын гүйцэтгэл, үр дүнд суурилсан санхүүжилт; 29.4.2. төрийн болон орон нутгийн өмчийн мэргэжлийн, техникийн боловсролын сургалтын байгууллагын дотуур байрын тогтмол зардал, суралцагчийн хоолны зардал; 29.4.3. өмчийн хэлбэр үл харгалзан мэргэжлийн, техникийн боловсролын сургалтын байгууллагын суралцагчид олгох тэтгэлэг, бусад дэмжлэг; 29.4.4. нэг суралцагчид ногдох мэргэжлийн өөрийн өртөгт суурилсан дундаж норматив зардал; 29.4.5. багш, удирдах ажилтны мэргэжил дээшлүүлэх үндсэн сургалт, мэргэшүүлэх сургалтын зардал;

№	ЗГ-ЫН ТУСТАЙ САНГИЙН НЭР	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ ЭХЭЛСЭН ОН	SHILEN.GOV.MN СИСТЕМД БАЙРШСАН МЭДЭЭЛЭЛ		ЭРГЭН ТӨЛӨГДӨХ НӨХЦӨЛТЭЙ САНХҮҮЖИЛТ ОЛГОДОГ ЭСЭХ		
			Мэдээллийн хугацаа	Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/		Анх нийтлэгдсэн огноо	Тийм/үгүй
11.	Нийгмийн даатгалын сан		2008-2022	Орлого, зарлагын мэдээллийг, 2010- 2020 оны банканд байршуулсан мөнгөн хөрөнгийн дүн, хүүгийн орлогын мэдээллийг жагсаалтын хамт.	2023.05.22	Үгүй	29.4.6.мэргэжлийн болон техникийн боловсрол, сургалтын байгууллагын гүйцэтгэлийн үнэлгээний зардал; 29.4.7.энэ хуулийн 26.1-д заасан байгууллагын үйл ажиллагааны зардал; 29.4.8.мэргэжлийн ур чадварын олон улсын хэмжээний тэмцээнд бэлтгэх, оролцох, урамшуулах зардал болон үндэсний хэмжээний мэргэжлийн ур чадварын тэмцээнийг зохион байгуулах зардал. Нийгмийн даатгалын тухай хууль
12.	Нийгмийн халамжийн сан		2008-2022	Орлого, зарлагын мэдээллийг, 2016- 2022 оны хооронд хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд үзүүлсэн тусламж, хөнгөлөлт, ахмад настанд үзүүлсэн тусламж хөнгөлөлт, олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээг	2023.05.08	Үгүй	Нийгмийн халамжийн тухай хууль

№	ЗГ-ЫН ТУСГАЙ САНГИЙН НЭР	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ ЭХЭЛСЭН ОН	SHILEN.GOV.MN СИСТЕМД БАЙРШСАН МЭДЭЭЛЭЛ			ЭРГЭН ТӨЛӨГДӨХ НӨХЦӨЛТЭЙ САНХҮҮЖИЛТ ОЛГОДОГ ЭСЭХ	
			Мэдээллийн хугацаа	Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/	Анх нийтлэгдсэн огноо	Тийм/үгүй	Тайлбар /Хууль зүйн заалт/
13.	Соёл, урлагийг дэмжих сан	1998/2007	2007-2017	Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/ Үзүүлдэг 967 хуулийн этгээдэд олгосон санхүүжилтийн мэдээллийг жагсаалтын хамт; Нийт 219 хүн, хуулийн этгээдэд олгосон 6.5 тэрбум төгрөгийн зарцуулалтын талаарх мэдээллийг жагсаалтын хамт;	2023.05.08	Үгүй	Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль: 13.3.Соёл, урлагийг дэмжих сангийн хөрөнгийг дараах арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна: ▪ 13.3.1.соёлын өвийг хадгалж хамгаалах, сэргээн засварлах, сурталчлах, мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулж, баяжуулах; ▪ 13.3.2.урлаг, утга зохиолын шинэ уран бүтээл туурвих, нийтийн хүртээл болгох төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх; ▪ 13.3.3.төсвийн хөрөнгөөр бүтээх үндэсний уламжлалт болон сонгодог урлагийн бүтээл туурвих; ▪ 13.3.4.соёлын өв, үндэсний соёл, урлагийг гадаадад болон өөрийн оронд сурталчилсан дуу авианы бичлэг хийх, ном хэвлүүлэх, соёл, урлагийн мэргэжлийн сонин, сэтгүүл гаргахад дэмжлэг үзүүлэх; ▪ 13.3.5.соёл, урлагийн тоглолт хийх, түүх, соёлын дурсгалт зүйл, уран бүтээлийн үзэсгэлэнг гадаадад болон өөрийн оронд зохион байгуулах; ▪ 13.3.6.хүүхдэд уран сайхан, гоо зүйн мэдлэг олгох уран бүтээл туурвих, соёл, урлагийн арга хэмжээ зохион байгуулах; ▪ 13.3.7.соёл, урлагийн байгууллагод онцгой шаардлагатай техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж, хөгжмийн зэмсэг худалдан авах; ▪ 13.3.8.хөгжмийн том хэмжээний болон дүрслэх урлаг, ном хэвлэлийн шилдэг бүтээлийг улсын санд худалдан авах

№	ЗГ-ЫН ТУСГАЙ САНГИЙН НЭР	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ ЭХЭЛСЭН ОН	SHILEN.GOV.MN СИСТЕМД БАЙРШСАН МЭДЭЭЛЭЛ			ЭРГЭН ТӨЛӨГДӨХ НӨХЦӨЛТЭЙ САНХҮҮЖИЛТ ОЛГОДОГ ЭСЭХ	
			Мэдээллийн хугацаа	Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/	Анх нийтлэгдсэн огноо		Тийм/Үгүй
14.	Спортын дэмжих сан	2017	2017-2019	Нийт 57 хуулийн этгээдэд олгосон 66 төсөл, арга хэмжээний 4.9 тэрбум төгрөгийн зарцуулалтын талаарх мэдээллийг;	2023.05.31	Үгүй	<p>Тайлбар /Хууль зүйн заалт/</p> <ul style="list-style-type: none"> 13.3.9. олон улсын хэмжээний соёл, урлагийн наадам, тэмцээн, үзэсгэлэн, номын яармагт уран бүтээлчийг оролцуулах, түүнд онцгой амжилт гаргасан соёлын ажилтан, уран бүтээлчийг шагнаж урамшуулах; 13.3.10. үндэсний соёл, урлагийг хөгжүүлэх, соёлын өвийг хадгалж хамгаалахад хувь нэмэр оруулсан аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэнийг алдаршуулах; 13.3.11. монгол судлаачийг бэлтгэх, монгол судлаач, эрдэмтний шилдэг бүтээлийг шалгаруулж, хэвлүүлэх, сурталчлахад санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх. <p>Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль:</p> <ul style="list-style-type: none"> 14.1. Спортыг дэмжих сан нь нийтийн биеийн тамир, хүн амын идэвхтэй хөдөлгөөнөөр хичээллэх, өндөр зэрэглэлийн тамирчин, дасгалжуулагчийг шинжлэх ухааны үндэслэлтэй бэлтгэх, үндэсний спортын төрлийг хөгжүүлэх, үндэсний хэмжээний тэмцээн, наадмын сэргээшийн эсрэг хяналтыг хэрэгжүүлэх, сэргээшийн эсрэг үйл ажиллагааны сургалт, сурталчилгааг зохион байгуулах, биеийн тамир, спортын чиглэлээр судалгаа, шинжилгээ хийх зориулалттай байна. 14.3. Спортыг дэмжих сангийн хөрөнгийг энэ хуулийн 14.1-Д заасан арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна.
15.	Төсвийн тогтворжуу лалтын сан	2010	2011-2022	Нийт орлого, зарлагын мэдээллийг;	2023.05.29	Үгүй	<p>Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль:</p> <ul style="list-style-type: none"> 15.3. Төсвийн тогтворжуулалтын сангийн хөрөнгөөс дараах санхүүжилт хийх зориулалтаар улсын төсөвт шилжүүлж болно:<ul style="list-style-type: none"> 15.3.1. урьдчилан тооцох боломжгүй нөхцөл байдлын улмаас төсвийн орлого буурч, төсвийн тэнцэл баталсан хэмжээнээс дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 4 хувиар нэмж буурсан тохиолдолд үнэ болон биет хэмжээ нь төлөвлөснөөс буурсан гол нэр төрлийн эрдэс баялгийн Төсвийн

№	ЗГ-ЫН ТУСГАЙ САНГИЙН НЭР	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ ЭХЭЛСЭН ОН	SHILEN.GOV.MN СИСТЕМД БАЙРШСАН МЭДЭЭЛЭЛ		ЭРГЭН ТӨЛӨГДӨХ НӨХЦӨЛТЭЙ САНХҮҮЖИЛТ ОЛГОДОГ ЭСЭХ		
			Мэдээллийн хугацаа	Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/			
			Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/	Анх нийтлэгдсэн огноо	Тийм/үгүй	Тайлбар /Хууль зүйн заалт/ тогтворжуулалтын санд өмнө хуримтлагдсан хөрөнгөөс зөвхөн тэнцвэржүүлсэн үнэ болон зах зээлийн үнийн зөрүүгээс үүссэн төсвийн орлогын тасалдлыг нөхөх; ○ 15.3.2.Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлд заасан тохиолдлын улмаас үүссэн төсвийн санхүүжилтийн нэмэлт эх үүсвэрийг гаргах; ○ 15.3.3.төсвийн гол нэр төрлийн эрдэс баялгийн зах зээлийн үнэ төсөвт туссан тэнцвэржүүлсэн үнээс буурсан болон гол нэр төрлийн эрдэс баялгийн экспортын биет хэмжээ төсөвт туссан биет хэмжээнээс 20 хувиар буурсан тохиолдолд уг үнэ болон биет хэмжээ нь төлөвлөснөөс буурсан гол нэр төрлийн эрдэс баялгийн санд өмнө хуримтлагдсан хөрөнгөөс зөвхөн тэнцвэржүүлсэн үнэ болон зах зээлийн үнийн зөрүүгээс үүссэн төсвийн орлогын тасалдлыг нөхөх; ○ 15.3.4. тухайн жилийн төсвийн алдагдлыг нөхөх.	
16.	Улсын авто замын сан	1998	2008–2023	Нийт 107 хуулийн этгээдэд олгосон 540 төсөл, хөтөлбөрийн 220,4 тэрбум төгрөгийн зарцуулалтын талаарх мэдээллийг жагсаалтын хамт;	2023.05.08	Үгүй	МУ-ын ЗГ-ын 2019 оны 8 дугаар сарын 7-ны өдрийн "Авто замын санд хөрөнгө төвлөрүүлэх, захиран зарцуулах журам" 312 дугаар тогтоолоор зарцуулалт хийгддэг.
17.	Хилийн чанадад байгаа Монгол Улсын		2009-2023	2,000 гаруй иргэнд 3.1 тэрбум төгрөгийн тусламж олгосон талаарх мэдээллийг жагсаалтын хамт;	2023.05.26	Үгүй	ЗГ-ын тусгай сангийн тухай хууль: 17.3.Хилийн чанадад байгаа Монгол Улсын иргэдэд туслах сангийн хөрөнгийг дараах арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна: ■ 17.3.1.хилийн чанадад нас барсан иргэний гэр бүл нь түүний шарил буюу чандрыг эх оронд нь авчрах

№	ЗГ-ЫН ТУСГАЙ САНГИЙН НЭР	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ ЭХЭЛСЭН ОН	SHILEN.GOV.MN СИСТЕМД БАЙРШСАН МЭДЭЭЛЭЛ			ЭРГЭН ТӨЛӨГДӨХ НӨХЦӨЛТЭЙ САНХҮҮЖИЛТ ОЛГОДОГ ЭСЭХ
			Мэдээллийн хугацаа	Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/	Анх нийтлэгдсэн огноо	
	иргэдэд туслах сан					<p>Тайлбар /Хууль зүйн заалт/</p> <p>зардалгүй, эсхүл гэр бүл, төрөл садан нь тогтоогдоогүй тохиолдолд түүний шарилыг хадгалах, чандарлах, шарил болон чандрыг эх оронд нь буцаах буюу тухайн улсад нь нутаглуулах;</p> <ul style="list-style-type: none"> 17.3.2.хилийн чанадад байгалийн онц аюултай гамшиг, терроризм, зэвсэгт мөргөлдөөнд өртсөн, эсхүл осол, гэмт хэргийн улмаас хүнд гэмтэл авсан, сэтгэцийн өвчтэй болсон, амь насанд нь аюул учирсан иргэнд эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэх, эх оронд нь буцаах; 17.3.3.хилийн чанадад хорих ял эдэлж байгаад, эсхүл албадан саатуулагдаж байгаад суллагдсан иргэн эх орондоо буцах зардалгүй тохиолдолд эх оронд нь буцаах; 17.3.4.гэмт хэргийн улмаас хохирсон буюу эд хөрөнгөө хаяж гээгдүүлсний улмаас төлбөрийн чадваргүй болсон иргэнийг эх оронд нь буцаах; 17.3.5.энэ хуулийн 17.3.1, 17.3.2, 17.3.3, 17.3.4-т заасан иргэнд үндэсний гадаад паспорт буюу буцах үнэмлэх олгох, эх оронд нь буцаахтай холбогдсон бусад үйлчилгээ үзүүлэх; 17.3.6.хилийн чанадад гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэнтэй холбоотой асуудлыг тухайн улсын холбогдох хууль, хяналтын байгууллагаар шалгуулах, хянуулах, эрх ашгийг нь хамгаалахад шаардагдах өмгөөлөгч, орчуулагчийг хөлслөх; 17.3.7.хилийн чанадад хорих ял эдэлж байгаа иргэнийг Дипломат төлөөлөгчийн газраас эргэх; 17.3.8.гадаад улстай байгуулсан эрх зүйн туслалцаа харилцан үзүүлэх олон улсын гэрээнд заасан Монголын талын эрх бүхий төрийн байгууллагаас гадаад улсад хүргүүлэх эрх зүйн туслалцааны хүсэлт болон холбогдох баримт бичгийг гадаад хэл рүү орчуулах төлбөрийг гаргах.

№	ЗГ-ЫН ТУСГАЙ САНГИЙН НЭР	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ ЭХЭЛСЭН ОН	SHILEN.GOV.MN СИСТЕМД БАЙРШСАН МЭДЭЭЛЭЛ		ЭРГЭН ТӨЛӨГДӨХ НӨХЦӨЛТЭЙ САНХҮҮЖИЛТ ОЛГОДОГ ЭСЭХ
			Мэдээллийн хугацаа	Анх нийтлэгдсэн огноо	
18.	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан	2012	Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/ Давхардсан тоогоор 1.8 сая иргэнд 628.7 тэрбум төгрөгийн зарцуулалт хийсэн ба үүний 122.2 тэрбум төгрөг нь санхүүгийн дэмжлэг хэлбэрээр олгогдсон, нийт 58.2 тэрбум төгрөгийн авлагатай байгаа талаарх мэдээллийг жагсаалтын хамт;	2023.05.22	Тайлбар /Хууль зүйн заалт/ Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай хуулийн 23 дугаар зүйлд заасан дараах үйл ажиллагааг санхүүжүүлдэг. Үүнд: 23.1.Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн хөрөнгийг дор дурдсан хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагаанд зарцуулна: ▪ 23.1.1.ажил, мэргэжлийн чиг баримжаа олгох, зөвлөгөө өгөх, мэдээллээр хангах; ▪ 23.1.2.ажилд зуучлах; ▪ 23.1.3.хөдөлмөрт бэлтгэх; ▪ 23.1.4.хөдөлмөр эрхлэлтийн сургалт зохион байгуулах; ▪ 23.1.5.ажил олгогчийг дэмжих; ▪ 23.1.6.нийтийг хамарсан ажил зохион байгуулах; ▪ 23.1.7.малчин, мэргэжлийн болон техникийн боловсролын сургалтын байгууллагын төсөгч бичил үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэгч, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч болон нөхөрлөл, хоршоо байгуулах иргэнийг дэмжих; ▪ 23.1.8.ажил олоход хүндрэлтэй иргэний хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих; ▪ 23.1.9.хөдөлмөр эрхлэлтийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн сан, хөдөлмөр эрхлэлтийн бүртгэл, мэдээллийн сүлжээг бүрдүүлэх, ажиллуулах, шинэчлэх; ▪ 23.1.10.хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх ажилтнуудын чадавхыг бэхжүүлэх, хөдөлмөр эрхлэлтийн үндэсний болон салбар зөвлөлийн үйл ажиллагааг дэмжих, хөдөлмөрийн хүрээний суурь зарчим, үндсэн эрхийн хэрэгжилтийг хянах, хөдөлмөрийн зах зээлийн судалгаа, сурталчилгаа явуулах, гарын авлага, хэвлэмэл материал бэлтгэж хэвлүүлэх, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагааны үр дүнд хяналт, шинжилгээ, үнэлгээ хийлгэх;

№	ЗГ-ЫН ТУСГАЙ САНГИЙН НЭР	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ ЭХЭЛСЭН ОН	SHILEN.GOV.MN СИСТЕМД БАЙРШСАН МЭДЭЭЛЭЛ			ЭРГЭН ТӨЛӨГДӨХ НӨХЦӨЛТЭЙ САНХҮҮЖИЛТ ОЛГОДОГ ЭСЭХ	
			Мэдээллийн хугацаа	Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/	Анх нийтлэгдсэн огноо		Тийм/үгүй
19.	Хөдөө аж ахуйн корпорац /Хөдөө аж ахуйг дэмжих сан/ "Хөдөө аж ахуйн корпорац" болсон.	ЗГ-ын 2023 оны 07 дугаар сарын 05-ны өдрийн 269 дүгээр тогтоолоор "Хөдөө аж ахуйн корпорац" болсон.	1994–2022	Нийт 9,387 хүн, хуулийн этгээдэд олгосон 207 тэрбум төгрөгийн зээлийн мэдээлэл болон 169.7 тэрбум төгрөгийн зээлийн үлдэгдлийн талаарх мэдээллийг жагсаалтын хамт;	2023.04.10	Тийм	Тайлбар /Хууль зүйн заалт/ ■ 23.1.11.хууль тогтоомжид заасан, түүнчлэн Засгийн газрын болон Хөдөлмөр эрхлэлтийн үндэсний зөвлөлийн шийдвэрээр тодорхойлсон бусад хөтөлбөр, төслийг санхүүжүүлэх. ■ 23.1.12.сумын иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих зориулалтаар сум хөгжүүлэх санд хөрөнгө хуваарилах. ■ 23.1.13.мэргэжлийн болон техникийн боловсрол, сургалтыг дэмжих зориулалтаар мэргэжлийн болон техникийн боловсрол, сургалтыг дэмжих санд хөрөнгө хуваарилах. ■ 23.1.14.Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 63 дугаар зүйлд заасан дагалднаар суралцах ажилтны ажил олгогчоос болон ажилтнаас төлөх нийгмийн даатгалын шимтгэлийг хариуцан төлөх. ЗГ-ын тусгай сангийн тухай хуулийн 2023 оны 04 дүгээр сарын 21-ний өдрийн нэмэлт өөрчлөлтөөр "Тусгай сан"-ийн жагсаалтаас хасагдсан.
20.	Шинжлэх ухаан, технологий н сан	1993	2007–2022	Нийт 381 хүн, хуулийн этгээдэд олгосон 2,780 төсөл, хөтөлбөрийн 151.9 тэрбум төгрөгийн зарцуулалтын	2023.05.26	Тийм	ЗГ-ын тусгай сангийн тухай хууль: 18.3.Шинжлэх ухаан, технологийн сангийн хөрөнгийг дараах арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна: ■ 18.3.1.шинжлэх ухаан, технологийн тэргүүлэх чиглэлийн онолын суурь судалгаа хийх;

№	ЗГ-ЫН ТУСГАЙ САНГИЙН НЭР	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ ЭХЭЛСЭН ОН	SHILEN.GOV.MN СИСТЕМД БАЙРШСАН МЭДЭЭЛЭЛ		ЭРГЭН ТӨЛӨГДӨХ НӨХЦӨЛТЭЙ САНХҮҮЖИЛТ ОЛГОДОГ ЭСЭХ
			Мэдээллийн хугацаа	Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/ Талаарх мэдээллийг жагсаалтын хамт;	
			Анх нийтлэгдсэн огноо	Тийм/үгүй	Тайлбар /Хууль зүйн заалт/ <ul style="list-style-type: none"> 18.3.2.Засгийн газрын /улсын/ захиалгатай шинжлэх ухаан, технологийн төсөл хэрэгжүүлэхэд тэтгэлэг олгох; 18.3.3.эрдэм шинжилгээний ажлын үр дүнг үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд нэвтрүүлэх; 18.3.4.инновацын төсөл хэрэгжүүлэх, гарааны санхүүгийн дэмжлэг олгох, технологи, үйлдвэрлэлийн туршилт, зүгшрүүлэлтэд дэмжлэг үзүүлэх; 18.3.5.Шинжлэх ухаан, технологийн сангийн үйл ажиллагаа, үндсэн хөрөнгөтэй холбогдсон зардлыг санхүүжүүлэх; 18.3.6.шинжлэх ухаан, инновацын үр дүнд бий болсон бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг олон улсад сурталчлах, борлуулахад дэмжлэг үзүүлэх.
21.	Эрүүл мэндийг дэмжих сан	Нийт 658 хуулийн этгээдэд 28.9 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт олгосон мэдээллийг жагсаалтын хамт;	2023.05.31	Үгүй	ЗГ-ын тусгай сангийн тухай хууль: 19.3.Эрүүл мэндийг дэмжих сангийн хөрөнгийг дараах чиглэлээр эрүүл мэндийн мэдээлэл, сургалт, сурталчилгаа, ухуулга нөлөөлөл, тандалт судалгааны ажлыг зохион байгуулах арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна: <ul style="list-style-type: none"> 19.3.1.халдварт бус өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх; 19.3.2.халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх; 19.3.3.орчны эрүүл мэндийг хамгаалах; 19.3.4.осол, гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх, эрүүл аюулгүй амьдралын орчныг бүрдүүлэх; 19.3.5.сэтгэцийн эрүүл мэндийг хамгаалах, архи, тамхи, мансууруулах бодисын хорт нөлөөллөөс сэргийлэх; 19.3.6.эмийн зохистой хэрэглээг сурталчлан таниулах; 19.3.7.эмнэлгийн мэргэжилтний ёс зүй, эрүүл мэндийн байгууллагын ил тод байдал, хариуцлагыг дээшлүүлэх.

№	ЗГ-ЫН ТУСГАЙ САНГИЙН НЭР	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ ЭХЭЛСЭН ОН	SHILEN.GOV.MN СИСТЕМД БАЙРСАН МЭДЭЭЛЭЛ			ЭРГЭН ТӨЛӨГДӨХ НӨХЦӨЛТЭЙ САНХҮҮЖИЛТ ОЛГОДОГ ЭСЭХ	
			Мэдээллийн хугацаа	Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/	Анх нийтлэгдсэн огноо		Тийм/гүй
22.	Эрүүл мэндийн даатгалын сан	2018 оноос хойш ЭМЯ-ны харьяанд шилжсэн.	2018-2022	Нийт орлого, зарлагын мэдээллийг жагсаалтын хамт; <i>Тус сан нь 2018 оноос өмнө нийгмийн даатгалын сангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байсан тул 2008-2018 оны орлого, зарлагын мэдээллийг Нийгмийн даатгалын сангийн хэсгээс харах боломжтой./</i>	2023.05.29	Үгүй	Тайлбар /Хууль зүйн заалт/ Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хууль: 20.1. Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн хөрөнгийг доор дурдсан зориулалтаар зарцуулна: ▪ 20.1.1. энэ хуулийн 9 дүгээр зүйлд заасан эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг худалдан авах; ▪ 20.1.2. төр төлбөрийг нь хариуцах эрүүл мэндийн зарим тусламж, үйлчилгээг эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагаар дамжуулан худалдан авах; ▪ 20.1.3. эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний чанар, үр дүнг харгалзан даатгалын гэрээтэй эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэгч байгууллагад олгох урамшууллын зардал; ▪ 20.1.4. энэ хуулийн 9.4-т заасан зардал; ▪ 20.1.5. эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагын хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх арга хэмжээний зардал; ▪ 20.1.6. эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагын үйл ажиллагааны зардал; ▪ 20.1.7. нийгмийн даатгалын байгууллагын энэ хуулийн 19.3-т заасан үйл ажиллагааны зардал; ▪ 20.1.8. иргэнийг эрүүл мэндийн даатгалд хамруулахтай холбоотой мэдээлэл, сурталчилгааны зардал; ▪ 20.1.9. Үндэсний зөвлөлийн гишүүний энэ хуулийн 141.6-д заасан урамшуулал болон ажлын албаны үйл ажиллагааны зардал.
23.	Өргөн нэвтрүүлэг хөгжүүлэх сан	Үйл ажиллагаа эхлээгүй.	Үйл ажиллагаа эхлээгүй.	Үйл ажиллагаа эхлээгүй.	Үйл ажиллагаа эхлээгүй.	Үйл ажиллагаа эхлээгүй.	Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль: 211.2. Энэ хуулийн 211.1-д заасан сангийн хөрөнгийг доор дурдсан арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна: ▪ 211.2.1. өргөн нэвтрүүлгийн үйлчилгээг ард иргэдэд алслагдсан, сүлжээ хүрээгүй газарт хүртээмжтэй хүргэх;

№	ЗГ-ЫН ТУСГАЙ САНГИЙН НЭР	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ ЭХЭЛСЭН ОН	SHILEN.GOV.MN СИСТЕМД БАЙРШАН МЭДЭЭЛЭЛ			ЭРГЭН ТӨЛӨГДӨХ НӨХЦӨЛТЭЙ САНХҮҮЖИЛТ ОЛГОДОГ ЭСЭХ	
			Мэдээллийн хугацаа	Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/	Анх нийтлэгдсэн огноо		
24.	Хүүхдийн төлөө сан	2021	2021-2023	Нийт 11 тэрбум төгрөгийн хуримтлалыг үүсгэсэн ба үүнээс 106.7 төгрөгийг нийт 45 хүүхдэд 2 төрлөөр зарцуулсан талаарх мэдээллийг;	2023.05.08	Үгүй	Тайлбар /Хууль зүйн заалт/ ■ 211.2.2.үйлдвэрлэхэд өртөг өндөр үндэсний түүх, соёл, уламжлал, хүүхэд, танин мэдэхүйн нэвтрүүлэг бэлтгэн хүргэх; ■ 211.2.3.өргөн нэвтрүүлгийн радио, телевизийн бүтээл үйлдвэрлэлийг дэмжих. Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль: 212.3.Хүүхдийн төлөө сангийн хөрөнгийг дараах арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулна: ■ 212.3.1.хүүхдэд зориулсан бүтээн байгуулалтыг санхүүжилтээр дэмжих; ■ 212.3.2.олон улс, тив, дэлхийн соёл, урлаг, спортын уралдаан тэмцээн, наадамд амжилт гаргасан хүүхдийг шагнаж урамшуулах ■ 212.3.3.олон улс, тив, дэлхийн соёл, урлаг, спортын уралдаан тэмцээн, наадамд оролцох бэлтгэл хангаж байгаа болон оролцох болзол хангасан хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдэд дэмжлэг үзүүлэх. Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль: ■ 213.2.1.архидан согтуурахтай тэмцэх, түүний хор уршгийг олон нийтэд таниулан сурталчлах; ■ 213.2.2.согтууруулах ундааны хариуцлагатай үйлчилгээний сургалтын зардлын төлбөрийн 50 хувийг; ■ 213.2.3.согтуурах, мансуурах дон болон дэлгэцэд донтох өвчний хор уршигтай тэмцэхэд чиглэсэн зайлшгүй шаардлагатай тусламж, үйлчилгээг хүн амд хүргэх; ■ 213.2.4.согтууруулах ундаа хэтрүүлэн хэрэглэсэн эгтгээдэд үзүүлэх тусламж, үйлчилгээний барилга байгууламж, тоног төхөөрөмж бусад тусламж, үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх;
25.	Архидан согтуурахт ай тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагаа г дэмжих сан	Үйл ажиллагаа эхлээгүй.	Үйл ажиллагаа ажиллагаа эхлээгүй.	Үйл ажиллагаа эхлээгүй.	Үйл ажиллагаа ажиллагаа эхлээгүй.	Үйл ажиллагаа ажиллагаа эхлээгүй.	Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль: ■ 213.2.1.архидан согтуурахтай тэмцэх, түүний хор уршгийг олон нийтэд таниулан сурталчлах; ■ 213.2.2.согтууруулах ундааны хариуцлагатай үйлчилгээний сургалтын зардлын төлбөрийн 50 хувийг; ■ 213.2.3.согтуурах, мансуурах дон болон дэлгэцэд донтох өвчний хор уршигтай тэмцэхэд чиглэсэн зайлшгүй шаардлагатай тусламж, үйлчилгээг хүн амд хүргэх; ■ 213.2.4.согтууруулах ундаа хэтрүүлэн хэрэглэсэн эгтгээдэд үзүүлэх тусламж, үйлчилгээний барилга байгууламж, тоног төхөөрөмж бусад тусламж, үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх;

ШИЛ АЖИЛЛАГАА

SHILEN.GOV.MN

№	ЗГ-ЫН ТУСГАЙ САНГИЙН НЭР	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ ЭХЭЛСЭН ОН	SHILEN.GOV.MN СИСТЕМД БАЙРШСАН МЭДЭЭЛЭЛ		ЭРГЭН ТӨЛӨГДӨХ НӨХЦӨЛТЭЙ САНХҮҮЖИЛТ ОЛГОДОГ ЭСЭХ
			Мэдээллийн хугацаа	Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/	
			Мэдээллийн хугацаа	Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/	Тийм/гүй
			Мэдээллийн хугацаа	Мэдээлэл /2024.04.19-ны байдлаар/	Тайлбар /Хууль зүйн заалт/ ■ 213.2.5.архидан согтуурахтай тэмцэх, согтууруулах ундааны хор уршиг, хэрэглээний эсрэг бусад үйл ажиллагааг. ■ 213.3.Онцгой албан татварын тухай хуулийн 6.11-д заасны дагуу ногдуулан хураасан татварын орлогын гүйцэтгэлээс татвар ногдсон согтууруулах ундааны литр тутам хамаарах 300 төгрөгийн орлогыг Архидан согтуурахтай тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааг дэмжих санд тухай бүр төвлөрүүлнэ.

ЭРГЭН ТӨЛӨГДӨХ НӨХЦӨЛТЭЙ САНХҮҮГИЙН ДЭМЖЛЭГ ҮЗҮҮЛДЭГ ТУСГАЙ САНГУУДААС АВСАН ЭРГЭН ТӨЛӨЛТИЙН БАЙДАЛ:

№	Тусгай сангийн нэр	Судалсан хугацаа	Эргэн төлөлтийн хэмжээ		Эргэн төлөлтийн хэмжээг		Өмнөх эргэн төлөлтийн дүнтэй харьцуулсан зөрүү	
			Төгрөг, ам.доллар	Төгрөг, ам.доллар /\$3477/	Төгрөг	Төгрөг	Төгрөг	хувь
1	Боловсролын зээлийн сан (Гадаадын зээл 2020 оноос хойш)	2023.08.31 2024.03.04	1,012,220.36 ам.доллар	/\$3477/	3,519,490,192			
			1,783,444.44 ам.доллар	/\$3477/	6,201,036,318		2,681,546,126.16	43.24%
2	Жижиг, дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх сан	2023 оны 5,6,7 дугаар сард 2024.02	8,883,297,144.32		8,883,297,144		48,849,388,131	84.6%
			57,732,685,275		57,732,685,275			
3	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан	2023.08.31 2024.03.31	11,858,047,380.57		11,858,047,381		8,279,768,767	41.12%
			20,137,816,148		20,137,816,148			
4	Шинжлэх ухаан, технологийн сан	2023.08.31	21,700,000		21,700,000		5,000,000	18.73%
		2023 жилийн эцэс	26,700,000		26,700,000			
5	Хөдөө аж ахуйн корпорац	2023.05.01-2023.09.08 2023 жилийн эцэс	9,773,410,704.64		9,773,410,705		1,472,321,820.36	13.09%
			11,245,732,525		11,245,732,525			
	НИЙТ				93,577,252,215			

ШИЛ АЖИЛЛАГААНЫ ШТАБ

----000----

“SHILEN.GOV.MN” СИСТЕМ ДЭХ
ГАЗРЫН МЭДЭЭЛЭЛ БАЙРШУУЛАХ ҮНДЭСЛЭЛ

2024.03.01

№	Баримт бичиг	Заалт
1.	Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хууль	<p>8.6.3. хот болон газар зохион байгуулалтын төлөвлөлт, түүнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах шийдвэрийн явцын талаарх мэдээлэл;</p> <p>8.6.4.мэдээлэл хариуцагчийн эзэмшиж байгаа газрын мэдээлэл;</p> <p>8.6.9.хүн, хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаа, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний явцад байгаль орчинд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл, үр дагавар, тэдгээрийг арилгах арга хэмжээг тогтоосон байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний талаарх мэдээлэл, газрын хэвлийн баялгийг ашигласнаар байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийн мэдээлэл;</p> <p>8.6.12.тусгай хамгаалалттай газар нутаг дэвсгэрт олгосон газар ашиглах гэрчилгээ, байгуулсан гэрээ, газар ашигласны төлбөр төлөлтийн байдал;</p>
2.	Кадастрын зураглал ба газрын кадастрын тухай	<p>16.5. Газрын улсын бүртгэлийн мэдээлэл нь хуулиар хориглосноос бусад нөхцөлд нээлттэй байна.</p>
3.	Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай	<p>36¹1.Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага газар ашиглах эрх олгох сонгон шалгаруулалтыг өөрийн санаачилгаар явуулах бол тухайн тусгай хамгаалалттай газар нутгийн газар зохион байгуулалтын жилийн төлөвлөгөөнд үндэслэн олон нийтэд нээлттэй явуулна.</p> <p>6¹2.Тусгай хамгаалалттай газар нутагт ашиглаж болох газар нутгийн хэсгийг тодорхойлж, төлөвлөсөн газар зохион байгуулалтын жилийн төлөвлөгөөг тусгай хамгаалалттай газар нутгийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага тухайн тусгай хамгаалалттай газрын хамгаалалтын захиргааны саналыг авсны үндсэн дээр батална.</p> <p>6¹3.Энэ зүйлийн 2-т заасан газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөг батлагдсан өдрөөс хойш ажлын таван өдрийн дотор олон нийтэд нээлттэй мэдээлнэ.</p>
4.	МУ-ын Ерөнхий сайдын 2023 оны “Шил ажиллагааны	<p>Дараах мэдээллийг нээлттэй ил тод болгохоор үүрэг өгсөн. Үүнд:</p>

	<p>хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх тухай” 01 дүгээр албан даалгавар</p>	<p>1.1. Тусгай хамгаалалттай газар нутагт олгосон газар ашиглах зөвшөөрөл, гэрээ, газар ашигласны төлбөр төлөлтийн байдал, 2008 оноос хойш хийгдсэн хүн, хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаа, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний явцад байгаль орчинд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийн үнэлгээний талаарх тайлан, мэдээлэл</p> <p>1.5. Хот болон газар зохион байгуулалтын төлөвлөлт, түүнд нэмэлт өөрчлөлт оруулсан 2008 оноос хойших шийдвэрийн талаарх мэдээллийг нэгтгэн хүргүүлэх</p>
--	--	--

ШИЛ АЖИЛЛАГААНЫ ШТАБ

--- оОо ---

ШИЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХҮРЭЭНД
“SHILEN.GOV.MN” СИСТЕМД ИЛ ТОД, НЭЭЛТТЭЙ БАЙРШУУЛСАН
ГАЗРЫН МЭДЭЭЛЭЛ

2024.03.01

Газар эзэмших, ашиглах эрх бүхий хуулийн этгээдийн нэр, тухайн газрын нэгж талбарын дугаар, талбайн хэмжээ, төлбөр төлөлтийн байдал, хугацааны мэдээлэл болон тухайн газрын зориулалтын талаарх мэдээллийг хайлт хийх боломжтойгоор ил тод, нээлттэй байршууллаа. Үүнд:

№	Мэдээллийн нэр	Тоо	Тайлбар																				
I. ТУСГАЙ ХАМГААЛАЛТАЙ ГАЗАР: Богдхан уулын дархан цаазат газар, Хөвсгөлийн байгалийн цогцолборт газрын тусгай хамгаалалтын захиргааны 4,568 га газрыг 78 байршилд 2079 хүн, хуулийн этгээдэд олгосон талаарх мэдээллийг ил тод нээлттэй байршуулсан.																							
<i>Мэдээлэл хариуцагч:</i> БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЗУУЛЧЛАЛЫН ЯАМ																							
1.	Богдхан уулын ДЦГ-ын хамгаалалтын захиргаанаас олгосон тусгай хамгаалалттай газар	2,420	Улсын хэмжээнд нийт 123 улсын тусгай хамгаалалттай газрыг 36 хамгаалалтын захиргааны харьяаллаар судалсан. Үүнээс тусгай хамгаалалттай газарт газар олгосон 17 хамгаалалтын захиргааны байна.																				
2.	Хөвсгөлийн УТХГ-ын хамгаалалтын захиргаанаас олгосон тусгай хамгаалалттай газар	113																					
	нийт	2,533																					
II. НИЙСЛЭЛИЙН ГАЗАР: Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотод 2000-2023 оны буюу сүүлийн 23 жилийн хугацааны Нийслэл Улаанбаатар хотын Засаг даргын захирамжаар ашиглах, эзэмших эрх олгосон газрын мэдээллийг 2 мэдээлэл хариуцагчаас ирүүлсэн байдлаар ил тод нээлттэй байршуулсан.																							
<i>Мэдээлэл хариуцагч:</i> ГАЗАР ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ, ГЕОДИЗИ, ЗУРАГ ЗҮЙН ГАЗАР																							
3.	Нийслэлийн газрын мэдээлэл-Талбай зориулалт өөрчлөх	12,900	<table border="1"><tr><td>Багануур</td><td>200</td></tr><tr><td>Багахангай</td><td>96</td></tr><tr><td>Баянгол</td><td>892</td></tr><tr><td>Баянзүрх</td><td>593</td></tr><tr><td>Налайх</td><td>233</td></tr><tr><td>Сонгинохайрхан</td><td>3831</td></tr><tr><td>Сүхбаатар</td><td>4454</td></tr><tr><td>Хан-Уул</td><td>949</td></tr><tr><td>Чингэлтэй</td><td>1650</td></tr><tr><td>тодорхойгүй</td><td>2</td></tr></table>	Багануур	200	Багахангай	96	Баянгол	892	Баянзүрх	593	Налайх	233	Сонгинохайрхан	3831	Сүхбаатар	4454	Хан-Уул	949	Чингэлтэй	1650	тодорхойгүй	2
Багануур	200																						
Багахангай	96																						
Баянгол	892																						
Баянзүрх	593																						
Налайх	233																						
Сонгинохайрхан	3831																						
Сүхбаатар	4454																						
Хан-Уул	949																						
Чингэлтэй	1650																						
тодорхойгүй	2																						
4.	Нийслэлийн газрын мэдээлэл-Хугацаа сунгах	23,560	<table border="1"><tr><td>Багануур</td><td>86</td></tr><tr><td>Багахангай</td><td>13</td></tr><tr><td>Баянгол</td><td>2014</td></tr><tr><td>Баянзүрх</td><td>5380</td></tr><tr><td>Налайх</td><td>96</td></tr><tr><td>Сонгинохайрхан</td><td>2341</td></tr><tr><td>Сүхбаатар</td><td>7416</td></tr><tr><td>Хан-Уул</td><td>1607</td></tr><tr><td>Чингэлтэй</td><td>4379</td></tr><tr><td>тодорхойгүй</td><td>228</td></tr></table>	Багануур	86	Багахангай	13	Баянгол	2014	Баянзүрх	5380	Налайх	96	Сонгинохайрхан	2341	Сүхбаатар	7416	Хан-Уул	1607	Чингэлтэй	4379	тодорхойгүй	228
Багануур	86																						
Багахангай	13																						
Баянгол	2014																						
Баянзүрх	5380																						
Налайх	96																						
Сонгинохайрхан	2341																						
Сүхбаатар	7416																						
Хан-Уул	1607																						
Чингэлтэй	4379																						
тодорхойгүй	228																						

ШИЛ АЖИЛЛАГАА

SHILEN.GOV.MN

5.	Нийслэлийн газрын мэдээлэл- Эрх цуцлах	4,889	Багануур	1169
			Багахангай	61
			Баянгол	518
			Баянзүрх	1319
			Сонгинохайрхан	489
			Сүхбаатар	678
			Хан-Уул	629
			тодорхойгүй	26
6.	Нийслэлийн газрын мэдээлэл- Эрх шилжүүлэх	85,507	Сүхбаатар	792
			Багануур	1363
			Багахангай	126
			Баянгол	2992
			Баянзүрх	11058
			Налайх	4271
			Сонгинохайрхан	24777
			Сүхбаатар	18249
			Хан-Уул	5889
			тодорхойгүй	2929
НИЙТ		126,856		
<i>Мэдээлэл хариуцагч:</i> НИЙСЛЭЛИЙН ГАЗАР ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН АЛБА				
7.	Талбай зориулалт байршил өөрчлөх	7,028	Багануур	19
			Багахангай	5
			Баянгол	1218
			Баянзүрх	1356
			Налайх	10
			Сонгинохайрхан	752
			Сүхбаатар	750
			Хан-Уул	1345
			Чингэлтэй	394
			Тодорхойгүй	1179
8.	Хугацаа сунгах	7,749	Багануур	2
			Багахангай	3
			Баянгол	1734
			Баянзүрх	1552
			Налайх	7
			Сонгинохайрхан	1706
			Сүхбаатар	937
			Хан-Уул	1353
			Чингэлтэй	448
			Тодорхойгүй	7
9.	Эрх олгох, баталгаажилт	17,257	Багануур	77
			Багахангай	52
			Баянгол	3079
			Баянзүрх	3670
			Налайх	204
			Сонгинохайрхан	2606
			Сүхбаатар	2027
			Хан-Уул	4287

			Чингэлтэй	1249
			Тодорхойгүй	6
10.	Эрх шилжих	9,922	Багануур	6
			Багахангай	2
			Баянгол	1698
			Баянзүрх	1897
			Налайх	11
			Сонгинохайрхан	2319
			Сүхбаатар	1004
			Хан-Уул	2586
			Чингэлтэй	389
			Тодорхойгүй	10
	НИЙТ	31,956		
<p>III. 21 АЙМГИЙН ГАЗАР: Монгол Улсын Засгийн газрын 2020 оны “Газрын нэгдмэл сангийн удирдлагын нэгдсэн цахим системийг хэрэглээнд нэвтрүүлэх тухай” 110 дугаар тогтоолын дагуу хэрэгжиж буй egazar.gov.mn цахим системд бүртгэгдсэн 21 аймаг, нийслэлд олгосон аж ахуйн нэгжийн 56,020 газрын мэдээллийг жагсаалтаар ил тод нээлттэй байршуулсан.</p>				
<p><i>Мэдээлэл хариуцагч:</i> ГАЗАР ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ, ГЕОДЕЗИ, ЗУРАГ ЗҮЙН ГАЗАР</p>				
11.	Улаанбаатар	14,484		
12.	Сэлэнгэ	6,560		
13.	Төв	4,337		
14.	Булган	2,928		
15.	Өмнөговь	2,462		
16.	Дорноговь	2,439		
17.	Хөвсгөл	2,396		
18.	Хэнтий	2,088		
19.	Дорнод	2,021		
20.	Өвөрхангай	1,875		
21.	Дархан-Уул	1,769		
22.	Увс	1,517		
23.	Завхан	1,473		
24.	Архангай	1,373		
25.	Баянхонгор	1,320		
26.	Орхон	1,274		
27.	Ховд	1,193		
28.	Говь-Алтай	1,189		
29.	Дундговь	1,164		
30.	Баян-Өлгий	860		
31.	Сүхбаатар	801		
32.	Говьсүмбэр	497		
	НИЙТ	56,020		

“egazar.gov.mn” цахим системээс вэб сервис “API”-р шууд нийлүүлж буй мэдээлэл.